

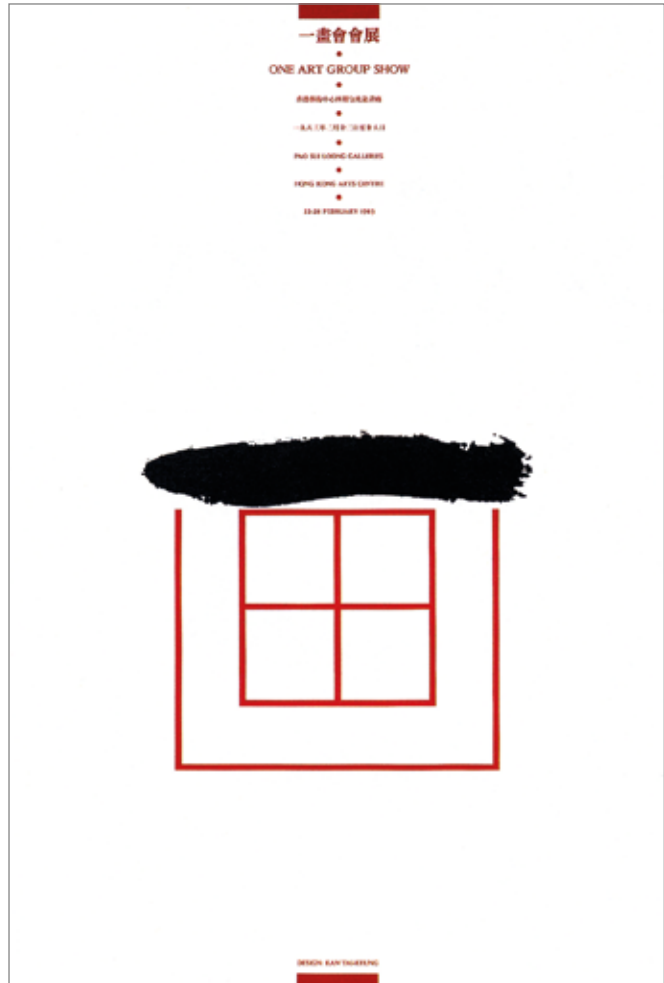
Shufa. Kínai alkalmazott kalligráfia

Horváth Janisz

A kínai kalligráfia 书法 (shufa) két írásjegyből áll, szó szerint az írás módja/szabályai/törvényei jelentéssel. Az első írásjegy klaszikus változatában 書 még felül felismerhető: egy kéz ujjai a függőlegesen tartott ecsettel, alul pedig egy nyelvet is megjelenítő száj vizuális képe. A második írásjegy bal oldalán a „víz” gyökjele, jobbra pedig a „menni” ige rajzolata. Így együtt adja az „ahogy a víz folyik” áttételes jelentést.

A mai kínai vizuális kultúra nagyon sok területen alkalmazza a kalligráfiát. Nézzünk néhány kiváló példát! Hongkong városában él Kan Tai-keung 靳埭强 grafikusművész, kalligráfus, tipográfus, több művészeti főiskola, egyetem professzora. Plakátjain felhasználja a kínai írásjegyek különböző eszközökkel megírt rajzolatát, mint például a „festeni” jelentésű 画 írásjegy egy ecsetvonással meghúzott felső vonalát. A rajzolat közepén látható ablakszerű négyzet eredetileg a megmunkált rizsföldet szimbolizálta az épített gátjaival együtt, de áttételesen az ecset által ábrázolt valóság leképezését is láthatjuk megjelenítve. 1. KÉP

Egy másik plakátján a „tus” jelentésű 墨 írásjegynél a rajzolat középső vonalait formázta át ecsetvonásokkal. A karakter víz-

1.

szintes vonalai között fontos az egyenletes térköz ritmusa, ezért a hajlítással érdekessé tette az írásképet az ecsetmozgás lendületének ábrázolásán túl is. 2.

Élő művészet-e a kínai kalligráfia? (Youtube)

A függőleges és vízszintes olvasásirány a kínai kultúrában egyenrangú, a klasszikus időben az írásjegyeket egymás alá írták és a hasábok jobbról balra követték egymást. Nekünk érdekes a hagyományos tipográfiai megoldás a plakát jobb oldalán, a nevek felsorolása. A két írásjegyes nevek a sorkizárt formában a bal és jobb szélre kerülnek. A vonalak közötti térköz is a kalligráfia egyik fontos esztétikai ismérve: a távolságnak és a vonalakkal behatároló terület formájának jelentéshordozó fontosságá van. A változó arányokat a korokhoz, stílusokhoz, mesterekhez kötik, és a valamikor leírt szövegek tartalmával, hangulatával, érzéseivel párosítják.

Ő tervezte 1982-ben a Kínai Központi Bank, a *Bank of China* logóját Guo Morou 郭沫若 kalligráfiájával. Itt két vizuális jelképet kapcsolt össze. Az egyik a Középső Birodalmat, azaz Kínát jelentő 中 írásjegyet és a régi kínai pénzek formáját. A hozzákapcsolt ecsetírásos kalligráfia a kínai kultúrkör még egyértelműbb azonosítását jelenti a világban. 3., 4.

A vízszintes elrendezésnél lehet balról jobbra vagy olykor jobbról balra követni a szöveget, mint például a magyar mozikban is vetített *Nagymester* című Wong Kar Wai film kínai plakátján az elmosódó négy hagyományos karaktert 一代宗師 jobbról balra kell olvasnunk. 5.

Az első írásjegy — (egy) szinthe elveszik a nagy lendületben, miközben vastag, határozott vonásként jön jobbról, de a mozdulatot balról kell húzni. Egy kanyarodó visszafordulás után

中國銀行
BANK OF CHINA

3.

5.

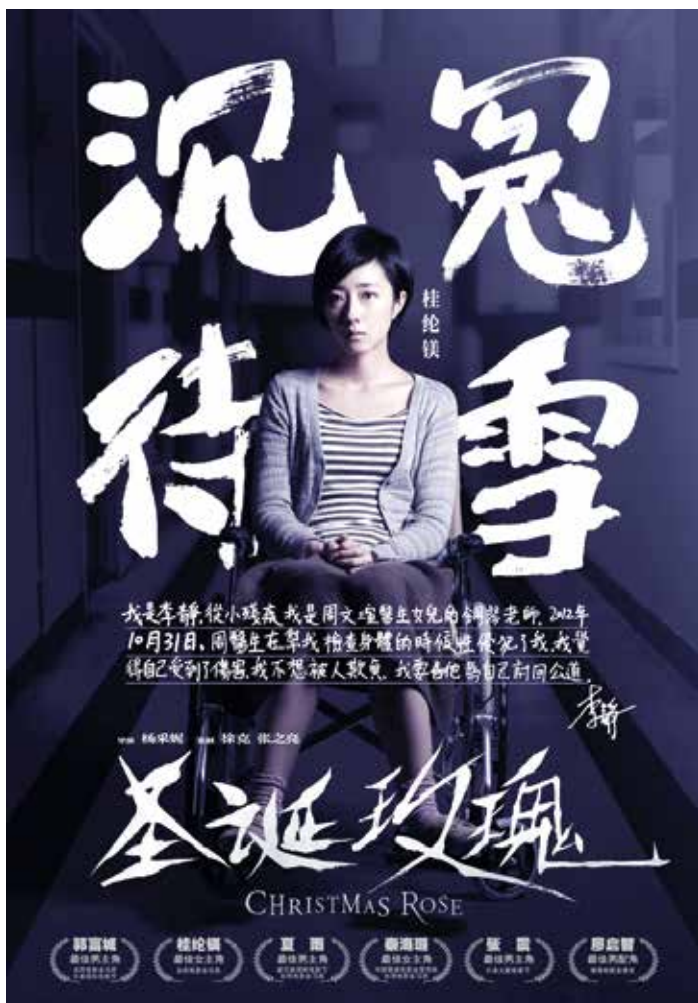

Régi kínai pénz.

Itt az olvasat a fenti 大 írásjegynél kezdődik, majd az alsóval 定 folytatódik, a jobb oldali 通 a következő és a bal oldali 寶 az utolsó

4.

6.

a 代 (korszak) karakter fentről indul és balra, lefelé folytatódik, majd a legvégén horoggal zárul. A 宗 (tisztelt) formájában a három vízszintes az eső függőlegesére válaszol finoman. A végső 師 (mester/tanár) bal oldali függőlegesen pedig méltóságos támaszt ad a kép mozdulatának.

A latin betűs egalizálás „hibáját” nem szabad komolyan venni, nekik a széltől szélíg terjedő felírás a fontosabb, mint ahogy Kan Tai-keung plakátjánál olvasható volt.

A borzongós műfaj alkotása a *Karácsonyi rózsza* című krimi, de a plakát fenti négy írásjegyet más-más irányba olvasva újabb réteget kap az érdeklődő. 6.

A szabályos stílusban 楷书 írt négy írásjegyen a vastag ecsettel meghúzott vonalak széle recés és a vonások felületén és a végein apró „hiányok” vannak. Ezeket „repülő fehér” 飞白 névvel jelölik és fontos a vonásban a helyzetük. A vonalak egymáshoz viszonyított alakja, körvonalja és dőlésszöge is fontos, ezek szimbolikus értelmet hordoznak. Az erős törések által itt még bizonytalanság, tehetetlenség érzése jelenik meg.

A kalligráfiában elég egy finom különbség az ecsetkezelésben. Például, ha az ecset határozott letevését mutatja a vonáskezdsé, akkor mint egy hangosabban kimondott szó érzelmi töltése az olvasat.

A megfestett kalligráf írásjegyeket magam is felhasználom a különböző tervezéseknél. A könyvborítón megjelenő kínai karakter a magyar olvasóknak is érdekes

7.

és valamilyen vizuális segítség is a tartalomhoz. A jobb oldali fehér hasámban a könyv címe olvasható kínaiul, a nagy karakter pedig a 氣 (qi), az életerőt jelentő írásjegy. 7.

A 13–14. században élt kiváló kalligráfus, festő, költő, író Zhao Mengfu tekercsét bemutató ismeretterjesztő könyvünk borítójára szintén tussal festett karakterek kerültek. 8.

A kínai kultúrában a piros/vörös szín az életet, boldogságot, ünnepet jelenti. A fekete színű tussal írt szövegek mellett a vöröses árnyalatú cinóber a pecsétek színe, nagyon harmonikusan egészítik ki egymást. Régen a fadúcos nyomtatásnál a hagyományosan függőleges feliratokat vékony vonalú keretekkel („dúckeret” 板框) ragasztották a kínai könyvborítókra. Ha többhasábos volt a szöveg, akkor a jobb oldali lett az első „sor”, kicsit magasabbra pozícionálva. Az *Ezer írásjegyes mű* borítójának vizualitását, grafikai elemeit is a klasszikus időszak formavilágára vezettem vissza. A három egymás alatt írásjegy 趙孟頫 a kalligráfus művész Zhao Mengfu neve. A nagyobb 千字文 a könyv címe, a szöveg kínaiul. Az oldal szélén elhelyezkedő függőleges vonalak közötti keskeny hasáb a „dúcszív” 板心, régen ide került a könyv címe, kötet- és lapszáma, hiszen pillangókötéshez nyomtattak egyszerre két oldalt. A belső oldalakon ezt a felületet így használtam. A különböző vastagságú vízszintes vonalak közül a vékonyabbat „felső fekete szájnak” 下黑口 hívták, a vastagabbat pedig „alsó fekete szájnak” 上黑口.

8.

A szociális média is szívesen használ kínai írásjegyes egyedi logókat. Itt például a Kínai írók, kínai könyvek Facebook oldal fejlécénél játszottam 文学 „irodalom” jelentésű két karakterrel. 9.

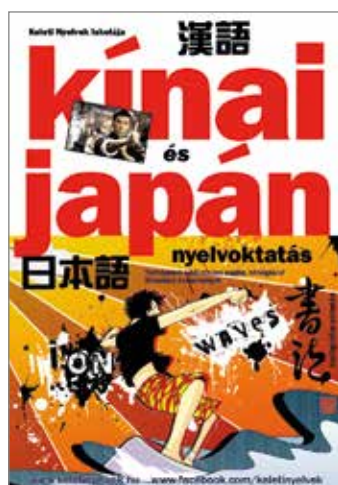
10., 11.

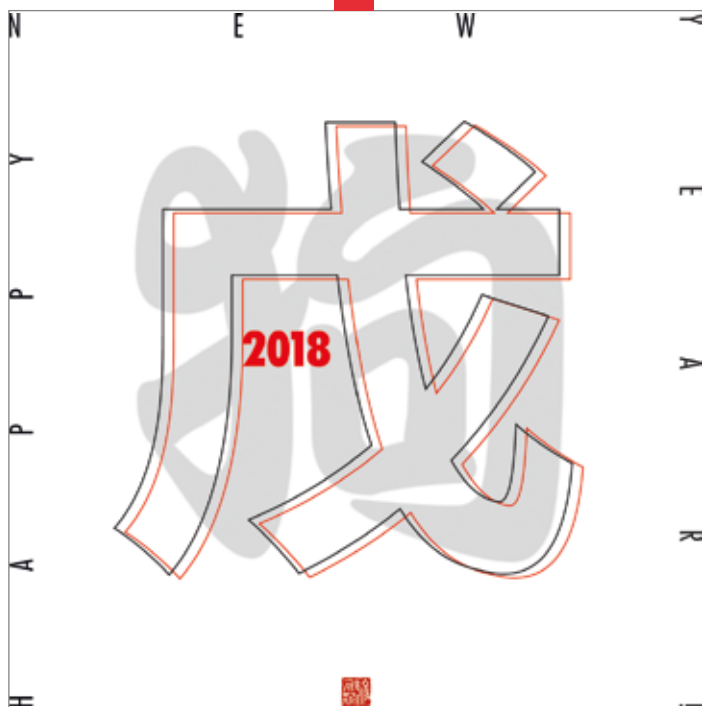
A 中 írásjegyet és függőleges tengelyének formáját én is felhasználtam egy tollvég ábrázolásához. 10., 11.

A Keleti Nyelvek Iskolájának hirdeteihez képeket, grafikát, kalligráfiát vegyítettem a keleti sárga, piros, fekete színvilághoz. 13., 14.

Az ókori nagypecsét írás vonalvezetését követtem a Kortárs Kínai Könyvklub logójának megtervezésénél. A hagyományos kínai számoknál a három egymásra helyezett vízszintes vonal 三 jelenti a hármat. 12.

Egyéb modern felhasználási lehetősége is van az ecsettel megfestett képeknek vagy kalligrafikus vonalvezetésű írásjegyeknek. Maczó Péter tanár úr adta ötletet követem én is minden évben az Újévet köszöntő rajzolatokkal. 15–23.

15. 17.
16. ■

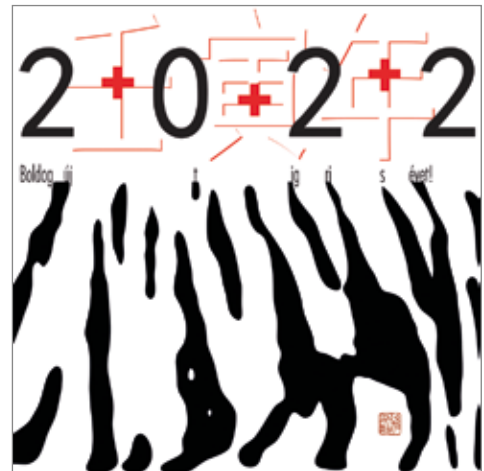
■ 19.
18. 20.

21.

22.

23.